

رام - سیزدهم ارداد

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

سیزدهم ارداد

مهمترین مناسبت این روز برای ایرانیان آن است که روز یکشنبه سیزدهم ارداد ماه سال ۵۷۰ هجری خورشیدی (۴ رجب ۵۸۷ق) شیخ شهاب الدین سهروردی معروف به شیخ اشراق به دست متعصبان مذهبی و نیروهای سیاسی مخالفش کشته شد. او در زمان مرگ تنها سی و چند سال داشت و با این همه بزرگترین فیلسوف و منطق‌دان جهان محسوب می‌شد. قاتلش حاکم حلب -پسر صلاح‌الدین ایوبی- بود که نخست مرید او بود اما زیر فشار رهبران دینی حلب و به فرمان پدرش دست به این جنایت زد.

در تاریخ معاصرمان این روز با چند رخداد سیاسی گره خورده است. روز پنجشنبه سیزدهم ارداد ۱۲۷۷ امین‌الدوله‌ی اصلاح‌طلب و متجدد عزل شد و اندکی بعد به شکلی مشکوک درگذشت. به جای او اتابک امین‌السلطنه به صدارت رسید که در آن هنگام دولتمردی محافظه‌کار بود. با این همه جناح امین‌الدوله نیرومندتر از آب در آمد و مظفرالدین شاه روز یکشنبه سیزدهم ارداد سال ۱۲۸۵ دستخط فرمان مشروطه را نوشت. یک سال بعد از آن وقتی مظفرالدین شاه درگذشت، سلطان‌العلماء تربتی در روز دوشنبه سیزدهم ارداد ۱۲۸۶ اولین شماره از روزنامه‌ی روح‌القدس را منتشر کرد که مشروطه‌خواه تندرو بود و به محمدعلی شاه فحاشی می‌کرد.

حدود ده سال بعد وقتی دولت قاجاری نفسهای آخر را می‌کشید، در همین روز به سال ۱۲۹۷ میرزا کوچک خان به رشت حمله کرد ولی سرانجام شکست خورد و گریخت. همزمان با این ناآرامی‌ها وثوق‌الدوله به صدارت رسید و کابینه‌ی خود را معرفی کرد. دو سال بعد در شنبه ۱۳ ارداد ۱۲۹۹ همزمان با تعطیلی روزنامه‌ی

جنگل و انقلاب سرخ که خط مشی چپ‌گرایانه داشتند، نخستین شماره از روزنامه‌ی کامونیست منتشر شد که به طور رسمی کمونیسم روسی را تبلیغ می‌کرد. در همین بین کمونیستهای روسی در استانهای از دست رفته‌ی شمالی ایران به کشتار نیروهای ملی مشغول بودند و افسری پان‌ترک و بدنام به نام انور پاشا که در کشتار ارمنی‌ها هم دست داشت، چون به اشتباه مقاومت مردم این منطقه را با ترک بودنشان مربوط می‌دانست، برای کمک به مردم این منطقه به سغد و خوارزم رفت و همانجا در چنین روزی به سال ۱۳۰۱ کشته شد.

در دوران خودمان این روز با حادثه‌ی اتوبوس ارمنستان گره خورده است. در سال ۱۳۷۵ اتوبوسی که قرار بود گروهی از نویسندگان و شاعران ایرانی را به همایشی در ارمنستان ببرد از تهران حرکت کرد. راننده‌ی این اتوبوس اجیر شده‌ی آدمکشان بود و چند بار کوشید تا اتوبوس را به داخل دره‌ای بیندازد و همه را از بین ببرد. اما نویسندگان به شکل معجزه‌آسایی جان به در بردند و ماجرا را فاش کردند که رسوایی سیاسی‌ای هم به دنبال داشت.

انور پاشا

سباستین اول

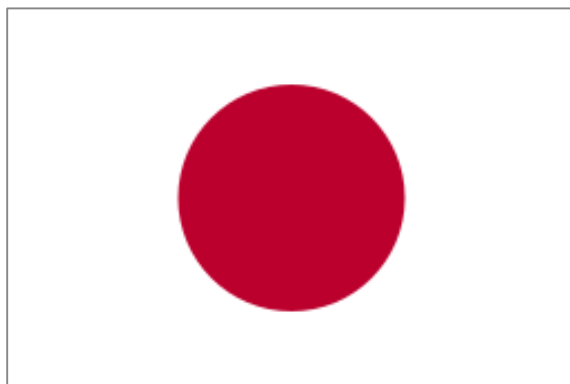
دوم پیر پرینون

این روز از نظر سیاسی هم پر حادثه بوده است. در ۹۱۱ هجری خورشیدی دوک‌نشین بریتانی در پادشاهی فرانسه ادغام شد. در ۹۵۷ قوای مراکش در نبرد سه شاه (یا معرکه وادی‌المخازن) بر مهاجمان پرتغالی غلبه کردند. پرتغالی‌ها سپاهی با بیش از بیست هزار نفر را به رهبری شاهشان سباستین اول وارد میدان کردند و بهانه‌شان هم یاری به ابوعبدالله محمد دوم شاه معزول مراکش بود. عبدالمالک عموی محمد دوم که با یاری عثمانی‌ها به قدرت رسیده بود همراه با برادرش احمد منصور با نیرویی دو برابر پرتغالی‌ها به رویارویی‌شان شتافت و کل ارتش پرتغالی را کشتار کرد و یا به اسارت گرفت، هرچند خود هم در جریان جنگ به قتل رسید. سباستین هم در میدان جنگ کشته شد و چون فرزندی نداشت دولت پرتغال از میان رفت و برای شصت سال در اسپانیا ادغام شد. در ۱۱۷۰ هم عثمانی و اتریش با امضای عهدنامه‌ی سیستووا به جنگ میان دو کشور خاتمه دادند.

در این میان چند فاجعه‌ی طبیعی و شهری هم رخ داد. مهمترین‌اش این که در ۱۱۶۲ قله‌ی آساما در ژاپن آتشفشانی کرد و ۱۴۰۰ تن را از بین برد. قحطی‌ای که در نتیجه‌ی این واقعه روی داد نیز به قیمت جان بیست هزار تن دیگر تمام شد. در ۱۲۶۸ هم آتش‌سوزی اسپوکین به نابودی ۳۲ بلوک از شهر واشینگتن انجامید و بازسازی کلی شهر را ایجاب کرد.

در زمانه‌ی معاصر این روز با چند رخداد سیاسی و اجتماعی حاشیه‌ای مصادف بوده است. در ۱۳۰۱ مکزیک با دولت شوروی روابط دیپلماتیک برقرار کرد، در ۱۳۵۴ گروه کمونیستی ارتش سرخ ژاپن کنسول آمریکا و کاردار سوئد در کوالالامپور را به همراه پنجاه نفر دیگر به گروگان گرفتند و موفق شدند با فشار به دولت مالزی پنج همقطار خود را از زندان آزاد کنند. تروریستها پس از این عملیات به لیبی گریختند. در ۱۳۶۳ جمهوری ورتای علیا نام خود را به بورکینا فاسو تغییر داد و در ۱۳۷۲ یک قاضی فدرال دو پلیسی که راننده‌ی تاکسی

سیاهپوستی به نام رادنی کینگ را به شدت کتک زده بودند و مایه‌ی برانگیختن خشم مردم شده بودند را به سی ماه زندان محکوم کرد.

سیزدهم امرداد در ضمن با چند نوآوری قرین شده است. یکی آن که در سال ۱۰۷۲ دوم پیر پرینون که کشیشی دومینیک بود، روش ساخت شامپانی را کشف کرد! دیگری آن که در ۱۲۳۳ پرچم آفتاب تابان (موسوم به هیرونامو) رسمیت یافت و بر فراز دکل کشتی‌های ژاپنی جای گرفت. در ۱۳۲۶ دادگاه دیوانعالی ژاپن تاسیس شد و در ۱۳۵۶ هم جیمی کارتر فرمان تاسیس وزارت انرژی آمریکا را امضا کرد.

راست: رادنی کینگ

چپ: آیت‌الله سیستانی

زادگان نامدار این روز عبارتند از: طاهر سیف‌الدین رهبر مذهبی فرقه‌ی شیعه‌ی داوودی در هند (۱۲۶۷)، لویس آرمسترانگ نوازنده‌ی مشهور ترومپت (۱۲۸۰)، کیشور کومار آهنگساز خلاق و هنرپیشه و خواننده‌ی هندی (۱۳۰۸)، آیت‌الله علی سیستانی (۱۳۰۹) و محمد اکبر خان پسر ظاهر شاه افغان (۱۳۱۲).

لویس آرمسترانگ

طاهر سیف‌الدین

کیشور کومار